

## **Kazachstan – monitor ekonomického vývoja** **Január 2018**

### **1. Aktuálny makroekonomický vývoj / očakávané trendy:**

**Celkový rast investícií do základného kapitálu firiem v r. 2017 predstavoval 5,5 % (8 749,3 mld. ₸, 21,8 mld. €)** s nerovnomerným rozdelením v jednotlivých odvetviach. Najvyššiu dynamiku mali investície do základného kapitálu poľnohospodárskych firiem (nárast o 29,3 %), vysoký bol aj rast investícií v prípade obchodných firiem (21,8 %) a stavebných podnikov (11,8 %). Najmenej investovali priemyselné podniky (+3,8 %), čo nie je najlepším signálom pre ich ďalší rozvoj. Hlavným zdrojom financovania boli vlastné zdroje firiem (6 007,3 mld. ₸, 15,0 mld. €), čo predstavuje 69 % celkového objemu investícií. Najvyšší rast o 19,3 % bol zaznamenaný v prípade nákupu strojov, zariadenia, dopravných prostriedkov a ich kapitálovú údržbu. Z hľadiska sektorového rozdelenia investícií do základného kapitálu je najdôležitejší bankový a ťažobný priemysel (34 % všetkých investícií), doprava a skladovanie (14,1 %) a operácie s nehnuteľnosťami (13%).

**Národná banka Kazachstanu pomerne prekvapujúco oznámila 15.01., že znižuje základnú úrokovú sadzbu o 0,5 percentuálneho bodu na 9,75 %.** Rozhodnutie banky sa stretlo s kritikou expertov, podľa ktorých rozhodnutie nebolo správne načasované, nakoľko súčasný vývoj inflácie a jej volatilita prevyšuje ciele stanovené centrálnou bankou a negarantuje jej udržanie na plánovanej úrovni 5-7 % v r. 2018. Guvernér centrálnej banky Kazachstanu D. Akišev odmietol 25.01. uvedenú kritiku, zdôraznil pritom, že medziročná miera inflácie koncom decembra 2017 poklesla na 7,1 % oproti 12 % začiatkom r. 2017 a banka vidí jej vývoj stabilizovaný aj v tomto roku s plánovaným rozmedzím 5-7 %. Dobrú situáciu finančného sektora potvrdzuje aj skutočnosť, že národná mena ₸ je stabilná, keď za celý rok 2017 dokázala posilniť oproti \$ o 0,3 %. Objem obchodov na páre KZT-USD za rok 2017 predstavoval 37 mld. ₸ (92,3 mil. €) a v porovnaní s predchádzajúcim rokom sa zvýšil o 21,8 %.

Na spoločnom zasadnutí vládneho kabinetu a centrálnej banky 30.01. boli predstavené **priority hospodárskej politiky Kazachstanu na rok 2018:** zachovanie makroekonomickej stability, zabezpečenie vhodných podmienok pre rozvoj podnikania, podpora rastu hlavných sektorov ekonomiky, vrátane ich digitálneho komponentu, dopravnej a logistickej infraštruktúry. Zachovanie makroekonomickej a finančnej stability bude zabezpečené prostredníctvom koordinovanej implementácie menových a fiškálnych opatrení. Presadzovaná bude efektívna fiškálna politika, umožňujúca udržateľnú správu verejných financií pri flexibilnejšom a výhodnejšom daňovom režime.

**Rozpočtový deficit by mal poklesnúť z 2,9 % HDP v r. 2017 na 1,1 % HDP v tomto roku.** Umožní to udržať vládny dlh na bezpečnej úrovni neprevyšujúcej 20 % HDP. **Hospodársky rast Kazachstanu v r. 2018 podľa najnovšej prognózy Svetovej banky z 11.01. by mal dosiahnuť 2,6 %.** Spomalenie rastu oproti 4 % v r. 2017 bude spôsobené znížením efektu rastu ťažby ropy a daňovo-rozpočtových stimulov. Obrat zahraničného obchodu za 11 mesiacov r. 2017 predstavoval 69,45 mld. \$ a medziročne sa zvýšil o 25,1 %. Export dosiahol 43,07 mld. \$ (nárast o 31,6 %), dovoz 26,38 mld. \$ (+15,8 %).

## 2. Podnikateľské prostredie / podpora podnikania/ aktivity firiem:

### Rebríček najrýchlejšie rastúcich firiem

Agentúra Kursiv Research predstavila 11.01. výsledky svojej analýzy najrýchlejšie rastúcich kazašských firiem za ostatné 3 roky. Do ratingu, základom ktorého bolo hodnotenie rastu tržieb, bol zaradených 45 najúspešnejších firiem. **Vedúcu pozíciu zaujala spoločnosť na výrobu minerálnych hnojív KazAzot** (КазАзот, <http://www.kazazot.kz/>), ktorá dokázala za 3 roky zvýšiť svoje tržby takmer 4-násobne (33,73 mld. ₸, 84,1 mil. €). V ratingu sa prakticky nenachádzajú žiadne spoločnosti zaoberajúce sa ťažbou, prepravou a spracovaním uhl'ovodíkov, ktoré minulosti vždy zaujímali popredné priečky. Je to spôsobené tým, že príjmy spoločností ropného a plynárenského priemyslu v rokoch 2015-2016 silne poklesli kvôli prepadu cien nerastných surovín a nedokázali sa z toho spamätať ani v r. 2017. Jedinou výnimkou je národná plynárenská spoločnosť **KazTransGaz** (КазТрансГаз, <http://www.kaztransgas.kz/index.php/ru/>), ktorá profituje vďaka medzinárodnej preprave a tranzitu zemného plynu. V r. 2017 začala po prvýkrát exportovať kazašský zemný plyn do Číny, rok predtým začala zásobovať juh krajiny vlastným zemným plynom zo západného Kazachstanu. V oblasti spracovania nerastných rúd je najúspešnejšia spoločnosť **Kazcink** (Казцинк, <http://kazzinc.com/ru/>), ktorej tržby z výroby zinku, medi, olova a vzácnych kovov v r. 2016 dosiahli 883 mld. ₸, 2,2 mld. €).

Do zoznamu rýchlo rastúcich firiem sa dostali aj stavebné spoločnosti, hoci objem ich tržieb nemožno ani zďaleka porovnať s výsledkami silných ťažobných spoločností. **Stavebná firma Batys tranzit** (Батыс транзит, <http://www.btr.kz/>), ktorá sa špecializuje na výstavbu neobytných infraštruktúrnych objektov, dokázala za 3 roky zvýšiť svoje príjmy o 50 % na takmer 6 mld. ₸ (15 mil. €). V oblasti telekomunikácií sa najviac darí firme **Transtelekom** (Транстелеком, <http://www.ttc.kz/>), ktorej tržby v r. 2016 dosiahli 48 mld. ₸ (119,7 mil. €). Jej najvýznamnejším projektom je spolupráca s národnými železnicami KTŽ (КазахстанТемірЖолы, <http://www.railways.kz/ru/>) v sfére komplexnej automatizácie procesov riadenia spoločnosti. Základným faktorom podmieňujúcim dynamiku rastu príjmov kazašských firiem podľa hodnotenia expertov je schopnosť rozširovať spektrum poskytovaných služieb a tovarov, ako aj aktívne využívanie modernej techniky v činnosti firiem. Analytici zároveň poukazujú na dôležitosť ľudského faktora – za všetkými úspešnými firmami stoja kvalitní a skúsení manažéri.

### Kde je pravda o Národnej agentúre pre technologický rozvoj (NATD)

Poslanec Mažilisu (dolná komora Parlamentu) A. Žamatov navrhol 24.01. **zatvoriť alebo privatizovať aktíva Národnej agentúry pre technologický rozvoj** ("Национальное агентство по технологическому развитию" (АО НАТР, <http://natd.gov.kz/ru/>), prípadne ich odovzdať novej inštitúcii v oblasti inovácií, ktorý vznikla po ukončení medzinárodnej výstavy EXPO Astana 2017 – Medzinárodnému parku pre start-upy. Ako uviedol vo svojej kritike pred poslancami parlamentu, kontrola efektívnosti činnosti agentúry od roku 2011 prakticky neexistuje. Od roku 2011 síce už poskytla 316 inovačných grantov v hodnote 11,5 mld. ₸ (28,7 mil. €), ich efektívnosť však nebola vyhodnotená. Fond mal v polovici roku 2017 na svojom bežnom účte v bankách 4,3 mld. ₸ (10,7 mil. €) v pozícii defaultu, čo vo vzťahu k vláde predstavuje stratené peniaze. Fond pritom naďalej pokračuje v uvoľňovaní nových grantov, v roku 2017 takto poskytol 3,7 mld. ₸ (9,2 mil. €) a na rok 2018 plánuje vydeliť ďalšie, síce podstatne menšie prostriedky, predstavujúce 800 mil. ₸ (2 mil. €). Jedným z príkladov neefektívnej činnosti agentúry podľa poslanca Žamalova je pôsobenie slobodnej

ekonomickej zóny „Park inováčných technológií“ (Парк инновационных технологий), СЭЗ ПИТ, <https://techgarden.kz/ru/sezpit>). Na základe koncepcie inováčného rozvoja Kazachskej republiky do roku 2020 bola pred parkom „СЭЗ ПИТ“ postavená úloha prilákať minimálne 250-350 mil. \$ zahraničných investícií. Pritom iba do infraštruktúry СЭЗ ПИТ bolo vložených zo štátneho rozpočtu viac ako 20 mld. ₸ (49,9 mil. €) a doterajší prílev súkromných investícií predstavoval iba nepatrne vyššiu sumu – 22 mld. ₸ (54,9 mil. €).

### **Privatizácia**

Námestník ministra národnej ekonómie S. Žumangarin na zasadnutí vlády 18.01. informoval o súčasnom stave privatizačného procesu v krajine. Ako uviedol, za dva roky realizácie Komplexného plánu privatizácie dosiahli príjmy z predaja štátneho majetku dosiahli sumu 164 mld. ₸ (409 mil. €). V súčasnosti je do privatizačného plánu zaradených 904 subjektov, z ktorých 255 sa nachádza v štádiu reorganizácie alebo likvidácie. Najväčší záujem prejavujú investori o 47 aktív fondu Samruk-Kazyna, ktoré budú realizované prostredníctvom prvej verejnej ponuky akcií IPO. Ide hlavne o predaj akcií štátnych železníc КТЖ (КТЖ), plynárenskej spoločnosti KazMunajGaz (КазМунайГаз), jadrovej energetickej spoločnosti Kazatomprom (НАК Казатомпром), energetickej Samruk-Energo (Самрук-Энерго), leteckého prepravcu Air Astana, národnej poštovej služby Kazpošta (Казпочта) a ťažobnej spoločnosti Tau-Ken Samruk (НГК Тай-Кен Самрук). Ministerstvo národnej ekonómie odhaduje, že **príjmy z privatizácie by mali byť v rozmedzí od 3,5 do 5,5 mld. \$.**

### **Od januára platia nové minimálne príjmy a index MRP**

Výška minimálnej mzdy bola o 01.01.2018 stanovená na 28,284 tis. ₸ (71 €), minimálny dôchodok je 33,745 tis. ₸ (84 €). Novo bol stanovený aj index MRP (mesačný rozpočtový ukazovateľ pre výpočet sociálnych dávok a iných sociálnych platieb, pokút, daní a iných platieb v súlade so zákonodarstvom Kazachstanu), ktorý predstavuje 2,405 tis. ₸ (6 €).

### **Potvrdenie ratingu S&P**

Agentúra S&P potvrdila 18.01. dlhodobý a krátkodobý rating záväzkov Kazachstanu v zahraničnej a národnej mene **na nezmenenej úrovni BBB-/A-3 so stabilným výhľadom.** Rating krajiny na národnej úrovni bol stanovený na kzAA. Hodnotenie stabilného výhľadu je podľa expertov agentúry odrazom očakávaní, že v nasledujúcich dvoch rokoch nevzniknú nové podstatné finančné požiadavky ako súčasť pokračujúcich nezhôd týkajúcich sa investícií do ropného a plynárenského priemyslu Kazachstanu.

### **Rast zamestnanosti v hlavnom meste**

V roku 2017 bolo v Astane vytvorených 19,257 tis. nových stálych pracovných miest, 50 % z toho vytvorili MSP a 31 % nových pozícií vzniklo vďaka rôznym vládou podporovaným programom. **Vplyv výstavy EXPO na zamestnanosť je tu výrazne viditeľný.** Pracovný trh v hlavnom meste rástol v r. 2017 hlavne v oblasti obchodu (3,584 tis. nových miest), reštauračných a ubytovacích služieb (2,083 tis.), dopravy (1,876 tis.) – všetko aktivitách, priamo spojených s organizáciou medzinárodnej výstavy EXPO. Priemyselné podniky za celý rok dokázali vytvoriť iba 449 nových pracovných miest.

### **Spustenie jednotného systému právnych informácií**

Od januára 2018 bol spustený jednotný systém právnych informácií ЕСПИ (Единая система правовой информации) s cieľom konsolidovať zákonodarstvo Kazachstanu v elektronickej forme. Za týmto účelom boli zjednotené dva doposiaľ používané informačné systémy (Эталонный контрольный банк нормативных правовых актов a systém Эділет). Funkčné parametre nového systému ЕСПИ umožňujú hľadať právne dokumenty súčasne v oboch

predchádzajúcich databázach. Novou užívateľskou funkciou je možnosť komentovať a hodnotiť texty normatívnych aktov.

Systém ЕСПИ: <http://zan.gov.kz/ru/>

### **Vozový park postupne starne**

Pohľad na dynamiku registrácie motorových vozidiel v Kazachstane za r. 2017 naznačuje postupné starnutie vozového parku. Registrovaných bolo síce 1 170 584 vozidiel, čo predstavuje nárast o 19,2 %, prvú registráciu však absolvovalo iba 69 900 vozidiel (+13,7 %). Jazdené vozidlá v druhej registrácii predstavovali 1 100 684 jednotiek, z čoho 66 % boli autá staršie ako 10 rokov. Vozidlá staršie ako 20 rokov sa podieľali 36 %. Jedným z hlavných faktorov trendu starnutia vozového parku podľa združenia automobilového priemyslu KazAvtoProm (<http://kazautoprom.kz/>) je skutočnosť, že po devalvácii národnej meny, hoci odvtedy už prebehlo niekoľko rokov, sa ceny nových vozidiel podstatne zvýšili, v niektorých prípadoch dokonca dvojnásobne, na čo si občania stále nedokážu zvyknúť. Ďalším faktorom sú vysoké poplatky za registráciu nových vozidiel, ktoré môžu dosiahnuť až 1 mil. ₸ (2,5 tis. €). Svoj podiel majú aj náročné klimatické podmienky v mnohých odľahlejších regiónoch Kazachstanu, ktorého obyvatelia neveria moderným vozidlám nabitým technikou a uprednostňujú používanú, časom overenú a ľahšie opraviteľnú techniku.

### **Digitalizácia pracovného trhu**

Ministerstvo práce a sociálnej starostlivosti informovalo 12.01. o vytvorení **elektronickej burzy pracovných príležitostí** (<http://www.enbek.kz/ru/>), ktorá umožňuje navzájom prepojiť pracovné ponuky súkromných zamestnávateľských agentúr a firemných webových stránok. Dochádza takto k prepojeniu štyroch doposiaľ používaných informačných portálov (hipo.kz, market.kz, rabota.nur.kz, zarplata.kz). Elektronická pracovná burza pracovala od októbra 2017 v pilotnom režime, keď do nej boli zahrnuté zamestnávateľské agentúry Astany, Almaty, Pavlodaru a Šymkentu. Od januára 2018 systém funguje na celonárodnej úrovni so zapojením 27 agentúr.

### **Sprísnenie kontroly kryptomien**

Guvernér centrálnej banky Kazachstanu D. Akišev informoval 18.01., že **v spolupráci s vládou plánuje finančný regulátor sprísniť podmienky používania kryptomien v Kazachstane**. Národná banka Kazachstanu už niekoľkokrát upozorňovala občanov a právne subjekty na vysokú mieru rizika pri nákupe a vykonávaní transakcií s kryptomenami, nakoľko nie sú v Kazachstane legislatívne chránené a nie sú kontrolované štátom. Banka zároveň poukazuje na skutočnosť, že anonymný charakter a cezhraničnosť používania kryptomien dávajú možnosť ich použitia v trestnej činnosti a všetky subjekty, ktoré sa zúčastňujú na podobných schémach operácií s kryptomenami, tak konajú na vlastné riziko a zodpovednosť.

### **Astanské finančné centrum AIFC má záujem o kryptomeny**

Vedenie Astanského medzinárodného finančného centra, ktoré iba nedávno začalo svoju činnosť, podpísalo počas Svetového ekonomického fóra v Davose (28.01.) **memorandum o spolupráci a strategickom partnerstve s blockchainovou platformou Waves Blockchain** (<https://wavesplatform.com/>), s ktorou sa dohodli o podpore kazašských startupových spoločností v oblasti využívania nových finančných a tzv. blockchainových technológií tým, že im umožnia prístup k riešeniam a vzdelávaniu poskytovanému platformou Waves Blockchain. Podľa vyjadrenia Alexandra Ivanova, CEO tejto firmy, spolupráca s AIFC bude mať pozitívny dopad na celý ekosystém kryptomien v Spoločenstve nezávislých štátov (SNS).

### **Aktíva Národného fondu Kazachstanu už nie sú blokované**

Arbitrážny súd v Amsterdame vyjadril 23.01. súhlas so stanoviskom Národnej banky Kazachstanu a zrušil svoje predchádzajúce rozhodnutie, na základe ktorého banka Bank of New York Mellon zablokovala 22 mld. \$ na účte fondu (asi 50 % jeho aktív) ako dôsledok neukončeného súdneho sporu s moldavským podnikateľom Statim. V tejto súvislosti treba uviesť, že uvedený súd dňa 05.01.2018 potvrdil svoje rozhodnutie zo 14.09.2017 o zmrazení aktív fondu národného investičného fondu Kazachstanu Samruk-Kazyna v hodnote 5,2 mld. \$, ktoré kontroloval v holandskej spoločnosti KMG Kashagan (ťažba ropy v nálezisku Kašagan).

### **Bytová výstavba rastie, hlavne vďaka súkromnému kapitálu**

Minister pre investície a rozvoj Z. Kasymbek informoval na zasadnutí vlády 23.01., že v roku 2017 bolo v rámci programu rozvoja spoločnosti «Нұрлы жер» investovaných takmer 1 bil. ₸ (2,5 mld. €) do bytovej výstavby, čo v porovnaní s predchádzajúcim rokom predstavuje nárast o 18 %. Podiel súkromných investícií bol pritom rozhodujúci – dosiahol 82% (826 mld. ₸, 2,1 mld. €). V priebehu roku 2017 bolo daných do užívania viac ako 11 mil. m<sup>2</sup> obytnej plochy, čo je o 6,2 % viac, ako v predchádzajúcom roku. Vybudovaných bolo 100,8 tisíc bytových jednotiek, z čoho súkromný sektor zabezpečil 75 % a verejný 25 %.

### **Štát intenzívne investuje do podpory médií**

Minister pre informácie a komunikácie Kazachstanu D. Abajev informoval 24.01., že na základe objednávok jeho rezortu bola **v r. 2017 financovaná produkcia 40 televíznych seriálov** (konečná suma nebola zverejnená), čo v porovnaní s predchádzajúcim rokom predstavuje takmer dvojnásobný nárast. Okrem toho **bolo v r. 2017 natočených 131 sociálne orientovaných spotov, čo je rekordný objem v celej histórii kazašskej televízie. Cieľom je znížiť závislosť vysielacieho programu domácej produkcie od zahraničných projektov.** Vlastné seriály okrem toho podľa hodnotenia rezortu informácií a komunikácií pokrývajú najdôležitejšie sociálne aspekty života súčasnej kazašskej spoločnosti a ich cieľom je podporovať jej tradičné hodnoty. Ministerstvo bude aj naďalej klásť mimoriadny dôraz na produkciu v kazašskom jazyku, aby podporilo jeho ďalšie rozširovanie.

## **3. Energetika / nerastné suroviny / obnoviteľné zdroje energie:**

### **Nové investície do obnoviteľných zdrojov energie**

Minister energetiky Kazachstanu K. Bozumbajev na TK 22.01. informoval, že jeho vláda plánuje v priebehu apríla – októbra 2018 vyhlásiť medzinárodné aukcie na výstavbu objektov obnoviteľných zdrojov energie v celkovej kapacite dosahujúcej 1 gigawatt. Malo by to umožniť prílev investícií do zelenej ekonomiky vo výške 1,5 až 2 mld. \$. Kazachstan plánuje v roku 2018 uviesť do prevádzky 10 objektov obnoviteľných zdrojov energie s celkovou kapacitou 123 MW. Podľa ministra Bozumbajeva bolo v Kazachstane v roku 2017 vyprodukovaných 1,1 mld. mld. KWh, čo v porovnaní s predchádzajúcim rokom predstavuje nárast o 22 %. Plán na rok 2018 je ešte náročnejší a predstavuje 1,7 mld. KWh alebo 55 %-ný nárast oproti roku 2017.

### **S akciami náleziska Kašagan sa hýbať nebude**

Minister spravodlivosti M. Beketajev informoval 15.01., že Kazachstanu nehrozí žiadne riziko straty 50 %-ného podielu v ropnom nálezisku Kašagan (pod kontrolou národného investičného fondu Samruk-Kazyna) ako dôsledok súdnych procesov prebiehajúcich s moldavským podnikateľom A. Statim, ktorý požiadal holandský arbitrážny súd, aby predal

podiel fondu vo výške 5,2 mld. \$, pokiaľ Kazachstan odmietne vyplatiť svoje finančné záväzky. Minister zároveň priznal, že Kazachstan nemôže v dohľadnom čase očakávať príjmy z dividend uvedených akcií, pokiaľ by ale chcel svoj podiel predať, môže tak kedykoľvek urobiť (to však nemá v pláne). Problematika nedávno zmrazených prostriedkov Národného fondu Kazachstanu, ktoré súvisia s moldavským podnikateľom, sa podľa ministra Beketajeva bude riešiť ešte dlho. Rozhodnutím arbitrážneho súdu v Amsterdame zo dňa 14.09.2017 bolo vo vzťahu k 50 % akcií fondu Samruk-Kazyna v Kašagane stanovené obmedzenie v časti nakladania s akciami, čo je v miernom rozpore s oficiálnym stanoviskom kazašskej strany, ktorá tvrdí, že s akciami môže voľne nakladať.

### **Privatizácia petrochemického priemyslu**

Minister národnej ekonómie T. Sulejmenov informoval 16.01., že všetky 3 petrochemické závody, ktoré sa nachádzajú v Pavlodare, Atyrau a Šymkente, budú privatizované v tomto roku v rámci predaja ich materskej spoločnosti „КазМунайГаз“. Prvá verejná ponuka (IPO) jej akcií bude spustená spoločne s ďalšími veľkými privatizáciami štátom kontrolovaných firiem (napr. železničná spoločnosť „Казakhstan темир жолы“, telekomunikačná spoločnosť „Казakhstan телеком“, jadrová spoločnosť „Казakhstan атомпром“ a ďalšie). Príjmy z IPO 47 spoločností v správe fondu „Самрук-Казына“ by mali dosiahnuť 3,5-5,5 mld. \$.

### **Ťažba ropy rastie a napriek záväzkom voči OPEC+**

V roku 2017 bolo v Kazachstane vyťažených 86,2 mil. ton ropy (export predstavoval 69,8 mil. ton), čo predstavuje historický rekord za celé obdobie nezávislosti krajiny. V porovnaní s pôvodným plánom vo výške 84,5 mil. ton ide o mierny nárast o 2 %, pôvodne sa však Kazachstan zaviazal v r. 2017 znížiť ťažbu ropy na základe návrhov OPEC+. Predbežný plán ťažby ropy na rok 2018 predstavuje 87 mil. ton, v 3 domácich rafinériách by malo byť spracovaných 15,8 mil. ton.

### **Kazachstan nie je sebestačný v zásobovaní pohonnými hmotami**

Podľa údajov, ktoré zverejnilo Ministerstvo energetiky Kazachstanu 22.01., zabezpečenie domáceho trhu pohonnými hmotami domácej výroby v roku 2017 predstavovalo 73,5 % v prípade benzínu (plán bol 68 %), nafty 83,9 % (plán 86 %), leteckom kerozíne 52,6 % (plán 47 %). V tomto roku plánuje Kazachstan zabezpečiť 90 % spotreby benzínu z vlastných zdrojov, hlavne vďaka ukončenej rekonštrukcii a zvýšenej spracovateľskej kapacite troch domácich petrochemických závodov.

### **Ťažba zemného plynu by mala výrazne vzrásť**

V roku 2017 bolo v Kazachstane vyťažených 52,9 mld. m<sup>3</sup> zemného plynu (110 % oproti pôvodnému plánu), z čoho exportovaných bolo 17 mld. m<sup>3</sup>. Rok 2018 by podľa prognózy Ministerstva energetiky Kazachstanu mal predstavovať obdobie výrazného rastu objemu ťažby zemného plynu na 83,4 mld. m<sup>3</sup>, čo v porovnaní s predchádzajúcim rokom predstavuje nárast o 58 %. Kazachstan v roku 2017 prvýkrát v histórii exportoval zemný plyn do Číny, jeho objem predstavoval 1,1 mld. m<sup>3</sup>.

Úroveň plynifikácie Kazachstanu v porovnaní s vyspelými európskymi krajinami aj napriek rastu ťažby zemného plynu ostáva stále veľmi nízka, v roku 2017 predstavovala 47,4 %. Plán na rok 2018 zahŕňa 18 nových projektov, ktoré však celkové pokrytie plynom zvýšia iba minimálne – na 48 %. V roku 2017 bolo taktiež vyrobených 102,3 mld. KWh elektrickej energie.

### **Centrum zelených technológií bude otvorené v júni 2018**

Ministerstvo energetiky na TK 26.01. oznámilo, že avizované otvorenie nového centra zelených technológií, ktoré bude pôsobiť v priestoroch areálu výstaviska EXPO v Astane (jeho brány sa zatvorili 10.09.2017), sa uskutoční v júni 2018. Otvorenie centra zelených technológií bolo pôvodne naplánované na začiatok r. 2018 nadväzne na spustenie činnosti medzinárodného finančného centra Astana (AIFC), ktoré už bolo formálne otvorené, na vstup veľkých zahraničných investorov však stále iba čaká. **Kazachstan na základe výsledkov medzinárodnej výstavy EXPO s témou „Energia budúcnosti“ vyselektoval na ďalšie využitie 105 „zelených“ technológií** predstavených na výstave, ktoré plánuje implementovať v jednotlivých regiónoch. Základom ich využitia bude nové centrum pre zelené technológie a investičné projekty energie budúcnosti.

Centrum sa zameria aj na **vytvorenie registra a databázy najlepších dostupných technológií**, výsledkov expertných analýz a odporúčaní v oblasti praktického využitia moderných technológií subjektmi priemyselno-inovačnej činnosti za účelom ich ďalšej praktickej realizácie. Vytvorenie registra sa stane jedným z opatrení stimulácie podnikateľskej sféry k prechodu na zelenú ekonomiku, pretože umožní získať komplexný ekologický súhlas, na základe ktorého dnes pracujú firmy v rozvinutých krajinách sveta. Okrem toho investície do zelených projektov sú aktívne podporované mnohými rozvojovými bankami, ktoré ponúkajú výhodné úverové podmienky na ich realizáciu. Kazachstan plánuje v r. 2018 pristúpiť k rozpracovaniu nového Ekologického kódexu a zahrnúť ho do plánu legislatívnych činností vlády. Do parlamentu bude kódex predložený v decembri 2019.

#### **4. Doprava / tranzitné koridory / Hodvábna cesta / projekt OBOR**

##### **Rast investícií do rozvoja dopravnej infraštruktúry a logistiky**

Minister pre investície a rozvoj Ž. Kasymbek informoval 30.01., že **Kazachstan za ostatných 10 rokov investoval do rozvoja dopravnej infraštruktúry, logistických aktív a činností takmer 30 mld. \$**. Podiel sektoru dopravy na tvorbe HDP sa od r. 2015 pohybuje na úrovni 8 %. Za 10 rokov bolo postavených viac ako 2 tisíc kilometrov železničných tratí, zrekonštruovaných 6,3 tisíc km cestnej siete, prepravná kapacita prístavom na pobreží Kaspického mora bola zvýšená na 26 mil. ton, bola uskutočnená rekonštrukcia štartovacích a prístávacích dráh na 15 letiskách.

Aktívny prístup k obnove infraštruktúry sa podľa vyjadrenia ministra Kasymbeka pozitívne prejavil v **zlepšení pozície Kazachstanu v medzinárodných ratingoch**. Od r. 2011 do r. 2017 Kazachstan v hodnotení ukazovateľa „Kvalita infraštruktúry“ v Indexe globálnej konkurencieschopnosti Svetového ekonomického fóra postúpil o 14 priečok vyššie. Od r. 2014 do r. 2016 v parametri „Index efektívnosti logistiky“ Svetovej banky Kazachstan postúpil z 88. na 77. miesto. V súlade s vládnym programom Nurlý Žol je jeho cieľom zaujať 40. miesto do roku 2020.

V priebehu roku 2018 bude v Kazachstane rozpracovaných 23 projektov výstavby a rekonštrukcie cestnej siete v celkovom rozsahu 4,2 tis. km, čo predstavuje doposiaľ najväčší ročný objem stavebných prác v oblasti cestnej infraštruktúry. Cieľom je, aby do r. 2020 bolo 90 % ciest republikového významu v dobrom alebo uspokojivom stave a aby sa podiel ciest I. a II. technickej kategórie zvýšil na 50 %. Na financovanie opravy cestnej siete bude vydelených 150 mld. ₸ (374 mil. €), čo umožní zabezpečiť opravu okolo 5 tis. km ciest a do r. 2025 zlepšiť stav 85 % domácich ciest. Kazachstan má ambíciu stať sa významným tranzitným uzlom železničnej a cestnej nákladnej prepravy. Cez jeho územie bolo v r. 2017

prepravených 2,1 mil. ton nákladov po ceste, čo je rekordný objem za ostatných 5 rokov (keď preprava klesala z 1,56 mil. ton v r. 2013 na 1,2 mil. ton v r. 2015).

### **Rast objemu železničnej prepravy**

Vedenie národnej železničnej spoločnosti KTŽ (HK «КТЖ») informovalo 10.01., že v r. 2017 sa podarilo prepraviť **208,8 mld. tonokilometrov tovaru** (preprava 1 t tovaru na 1 km), čo v porovnaní s predchádzajúcim rokom predstavuje nárast o 10 %. Nakládka tovaru dosiahla 242 mil. ton (nárast o 12 %), pričom v plnej výške bol zabezpečený prevoz sociálne dôležitých nákladov. Naložených a prepravených bolo 103,2 mil. ton uhlia (+14 %), 8,9 mil. ton zrnín (+4 %), 3,2 mil. ton potravinárskych výrobkov (+12 %). Objem tranzitnej nákladnej železničnej dopravy dosiahol 16 mil. ton a zvýšil sa o 23 %.

**Plán KTŽ na rok 2018 predstavuje 214 mld. tonokilometrov.** Celkový objem tranzitnej prepravy by sa mal zvýšiť na 17,1 mil. ton. Objem kontajnerovej prepravy na trase Čína – Európa – Čína by mal dosiahnuť 340 tis. TEU a výrazne sa zvýšiť v porovnaní 201 tis. TEU prepravenými v r. 2017. Nový impulz exportnej kontajnerovej preprave na trase TMTM (Transkaspická medzinárodná prepravná trasa, <http://titr.kz/ru>) dalo otvorenie trajektového komplexu Kuryk a otvorenie železničnej trasy z azerbajdžanského Baku cez gruzínske Tbilisi do tureckého Karsu.

Významnou udalosťou integrácie logistickej infraštruktúry Kazachstanu do globálnej transportnej siete sa stal kapitálový vstup významnej svetovej prepravnej spoločnosti COSCO Shipping do suchozemského prístavu Chorgos – Východná brána (Хоргос – Восточные ворота, <http://www.sezkhorgos.kz/>). **Vládou podporovaným plánom je dosiahnuť v r. 2020 príjmy z tranzitnej nákladnej prepravy na úrovni 5 mld. \$ a zabezpečiť prevoz 2 mil. kontajnerov ročne.**

### **Subvencovanie domáceho leteckého spojenia**

Úrad pre civilné letectvo KZ informoval 05.01., že s cieľom zabezpečiť potreby leteckého spojenia medzi jednotlivými regiónmi krajiny a podporiť dostupnosť turistických objektov bude **vláda v r. 2018 subvencovať 12 pravidelných vnútroštátnych leteckých spojení.** Výhodné fixné ceny s tarifou od 14 tis. do 24 tis. ₸ (v priemere 20 tis. ₸; 50 €, cena jednosmernej letenky) budú mať hlavne lety z Astany (4 lety) a Almaty (4 lety) do ostatných miest.

## **5. Medzinárodné hospodárske vzťahy / regionálna spolupráca / vzťahy s EÚ**

### **Ratifikácia dohody s Turkmenistanom**

Prezident N. Nazarbajev podpísal 11.01 zákon o ratifikácii dohôd o strategickom partnerstve s Turkménskom a vymedzení kazaško-turkménskej štátnej hranice. Dohoda o strategickom partnerstve, ktorá bola podpísaná počas návštevy turkménskeho prezidenta G. Berdymuchamedova v Kazachstane v apríli 2017, si kladie za cieľ zlepšenie politického dialógu na najvyššej úrovni, vrátane spolupráce v oblasti vodného hospodárstva, energetiky a dopravy, ochrany Aralského mora.

### **Ekonomické efekty oficiálnej návštevy prezidenta Nazarbajeva v USA**

V rámci oficiálnej návštevy prezidenta N. Nazarbajeva v USA (16.-17.01.) bolo podpísaných 20 komerčných dohôd o investičnej a obchodno-ekonomickej spolupráci, ktoré sú zamerané na realizáciu projektov v oblasti letectva a kozmického výskumu, petrochemického priemyslu, poľnohospodárstva a rozvoja infraštruktúry. Celková hodnota projektov dosahuje



sumu 7 mld. \$, ich obsah nebol podrobnejšie medializovaný. Okrem toho boli uzatvorené nové dohody medzi americkými spoločnosťami Boeing, GE Transportation, GE Digital, Chevron a kazašskými firmami Air Astana, SCAT (letecké služby), KTŽ (železnice), investičný fond "Samruk-Kazyna" o nákupe amerických tovarov a služieb v celkovej hodnote viac ako 2,5 mld. \$.

Pohľad na niektoré obchodné zmluvy, ktoré boli uzatvorené počas návštevy prezidenta N. Nazarbajeva, naznačuje skôr USA vyhovujúci charakter jeho cesty – spoločnosť Air Astana plánuje (ale až v r. 2021) zakúpiť 3 lietadlá Boeing 787 Dreamliner, taktiež letecký (súkromný) prepravca objednal 6 lietadiel Boeing 737 MAX 8 s prvou dodávkou už v priebehu nasledujúceho mesiaca. Spoločnosť General Electric vyvinie a vyrobí 300 špeciálnych posunovacích rušňov pre kazašské železnice KTŽ, dodávka ktorých začne v r. 2019. Americká spoločnosť taktiež podpísala 18-ročnú zmluvu o dodávke servisných služieb a technického zabezpečenia 175 lokomotív General Electric Evo, ktoré vlastní firma KTŽ. Spoločnosť GE Digital a investičný fond Samruk-Kazyna podpísali dohodu o strategickom partnerstve, ktorého cieľom bude urýchlenie digitalizácie priemyselných subjektov patriacich do portfólia fondu s využitím digitálnej platformy „Predix“.

### **Predĺženie zákazu tranzitu tovarov z územia Ukrajiny cez Ruskú federáciu do Kazachstanu/Kirgizska**

Ruský prezident Putin predĺžil 30.12.2017 o ďalších 6 mesiacov platnosť svojho nariadenia z 01.01.2016 „O opatreniach na zabezpečenie bezpečnosti a národných záujmov Ruskej federácie pri realizácii medzinárodných tranzitných preprav nákladov z územia Ukrajiny na územie Kazachstanu cez územie Ruskej federácie“, na základe ktorého tovary smerujúce z Ukrajiny do Kazachstanu musia byť prepravované cez územie Bieloruska. Viac info na:

<http://www.intermodal.sk/tranzitna-preprava-cez-rusku-federaciju/788c?ids=38>

[https://www.mzv.sk/cestovanie\\_a\\_konzularne\\_info/detail/-/asset\\_publisher/Iw1ppvnScIPx/content/-upozornenie-pre-slovenskych-prepravcov-smerujucich-do-kazachstanu-a-kirgizska](https://www.mzv.sk/cestovanie_a_konzularne_info/detail/-/asset_publisher/Iw1ppvnScIPx/content/-upozornenie-pre-slovenskych-prepravcov-smerujucich-do-kazachstanu-a-kirgizska)

## **6. Eurázijská ekonomická únia (EEÚ):**

### **Hlavné prínosy nového Colného kódexu EEÚ (platí od 01.01.2018):**

1. Nové colné pravidlá sú plnou mierou orientované na elektronické technológie.
2. Podnikatelia získajú prístup podľa jednotných pravidiel na spoločný 182-miliónový trh z ktorejkoľvek krajiny EEÚ.
3. V novom kódexe sú zahrnuté strategické normy, ktoré sa vzťahujú k tzv. „colnici budúcnosti“ (таможня будущего).
4. Doba uvoľnenia tovaru do voľného obehu sa skraca 6-krát.
5. Doba registrácie colnej deklarácie sa skraca 2-krát. Skrátenie obdobia výkonu dovozno/vývozných operácií podporí rast zahraničného obchodu o 4 %.
6. Priame a nepriame náklady, vznikajúce v dokumentačnom procese, predstavujú 1-15 % celkovej hodnoty. Výdavky na dokumentáciu v medzinárodnom obchode dosahujú 3,5-7 % hodnoty tovaru. Všetky tieto náklady nový systém minimalizuje.
7. Nadobudnutím platnosti nového Colného kódexu EEÚ stráca platnosť 15 medzinárodných zmlúv a dohôd.

Viac info na: <http://www.tks.ru/tk2018/>

Aktuálne informácie o EEÚ: <https://docs.eaeunion.org/ru-ru>

### **Rast obchodnej výmeny s krajinami EEÚ**

Objem vzájomného obchodu Kazachstanu s krajinami EEÚ za 11 mesiacov r. 2017 dosiahol 15,6 mld. \$ a v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka sa zvýšil o 28 %. Vývoz predstavoval 4,6 mld. \$ (nárast o 31,3 %), dovoz bol 11,0 mld. \$ (+26,7 %). Rozhodujúcim partnerom bol Ruská federácia, ktorá pokryla 92,3 / celkového obratu. Na Kirgizsko pripadlo 4,2 %, na Bielorusko 3,5 %.

### **Prílev PZI z krajín EEÚ sa zvyšuje, stále je však nízky**

Prílev PZI do kazašskej ekonomiky z krajín EEÚ (hlavne Ruskej federácie) postupne zaznamenáva rastúci trend, za 9 mesiacov r. 2017 sa zvýšil o 41 %. Jeho podiel na celkovom objeme zahraničných investícií v Kazachstane aj napriek tomu výraznejšie nestúpol a dosiahol 5,9 % (935 mil. \$). Kazašská ekonomika v uvedenom období dokázala prilákať PZI v hodnote 15,7 mld. \$ (nárast o 5,3 %).

### **Humanitárna pomoc Kirgizsku**

Na základe rozhodnutia kazašskej vlády zverejneného 04.01. poskytne Ministerstvo obranného, leteckého a kozmického priemyslu Kazachstanu (zo svojej rezervy určenej na likvidáciu následkov mimoriadnych situácií prírodného a technologického charakteru) humanitárnu pomoc Kirgizsku vo výške 200,2 mil. ₸ (500 tis. €). Rovnakým rozhodnutím bude humanitárna pomoc poskytnutá aj Tadžikistanu (276,7 mil. ₸; 690 tis. €, budú určené na nákup 1 tis. ton vykurovacieho oleja) a Sýrii (185,6 mil. ₸; 464 tis. €).

## **7. Výstavy a veľtrhy v teritóriu**

### **Shymkent Build: 5. ročník stavebného veľtrhu**

<https://www.shymkentbuild.kz/ru/>

Termín konania: 13.03.-15.03.2018

Miesto: Šymkent, výstavné centrum KGU

### **Agritec, Farmtec: 13. ročník medzinárodného poľnohospodárskeho veľtrhu**

<http://agriastana.kz/en/index.html>

Termín konania:

Miesto: Astana, výstavné centrum KORME

### **SuluExpo-Almaty 2018: 15. ročník špecializovanej výstavy kozmetického priemyslu**

<http://suluexpo.kz/en/>

Termín konania: 05.04.-08.04.2018

Miesto: Almaty, výstavné centrum "Atakent", pavilóny 11 a 11A

### **ARU-Almaty 2018: 30. ročník medzinárodnej výstavy šperkov**

<http://www.kazexpo.kz/en/our-projects/aru-almaty-2017>

Termín konania: 05.04.-08.04.2018

Miesto: Almaty, výstavné centrum "Atakent", pavilóny 11 a 11A

### **Prehľad všetkých výstavných akcií organizovaných v Kazachstane v r. 2018:**

<https://www.mzv.sk/documents/736307/347854/Kazachstan+-+ve%C4%B5trhy+a+v%C3%BDstavy+2018>

## **8. Novoročné vystúpenie prezidenta N. Nazarbajeva k občanom Kazachstanu**

Prezident N. Nazarbajev vo svojom novoročnom vystúpení k občanom Kazachstanu 9. januára 2018 informoval o **hlavných úlohách, ktoré stoja pred Kazachstanom, aby sa mohol úspešne začleniť do procesu 4. priemyselnej revolúcie**. Ako uviedol, vďaka politickej stabilite a spoločenskému konsenzu mohla krajina pristúpiť k modernizácii ekonomiky, politiky a povedomia. Bol daný impulz novej etape technologického a infraštruktúrneho rozvoja, ústavná reforma umožnila vytvoriť lepšiu rovnováhu právomocí. Kazachstan zastáva v súčasnosti dôležitú medzinárodnú funkciu nestáleho člena Bezpečnostnej rady OSN.

Svet v súčasnosti vstupuje do obdobia novej priemyselnej revolúcie, **moderné technológie so sebou prinášajú výzvy a príležitosti, ktoré dávajú Kazachstanu historickú šancu urýchliť svoj rozvoj a v strednodobom časovom horizonte sa zaradiť medzi 30 najrozvinutejších krajín sveta**. Na dosiahnutie tohto cieľa bude podľa prezidenta Nazarbajeva nevyhnutné zamerať sa na 10 hlavných oblastí. Základom bude rast produktivity práce, ktorý bude založený na digitalizácii výrobných procesov v vo všetkých priemyselných odvetviach a využívaní moderných modelov podnikateľskej činnosti. Kazachstan ako krajina bohatá na prírodné zdroje musí súčasne s procesom digitalizácie priemyslu ako celku modernizovať aj svoj bankský a ťažobný priemysel, zvýšiť jeho efektívnosť s minimalizovať ekologické dopady. Využitie moderných technológií v agropotravinárskom sektore sa musí prejavovať rastom exportu kvalitných spracovaných výrobkov, nie surovín.

Kazachstan postupne posilňuje svoju pozíciu transportno-logistického uzla medzi Áziou a Európou, investuje do rozvoja národnej dopravnej siete a jej prepojenia s medzinárodnými prepravnými trasami, ktorých súčasťou je aj Slovenská republika (Hodvábna cesta). Cieľom je vytvoriť inteligentný dopravný systém, ktorý umožní jej sledovanie v online režime a skráti dobu prepravy nákladov cez územie Kazachstanu (v tejto oblasti sú aktívne aj subjekty zo SR – spoločnosť IPESOFT Žilina).

V oblasti stavebníctva sa v nasledujúcom období treba zamerať na využitie nových materiálov a postupov, zvyšovanie energetickej efektívnosti stavieb, ich inteligentnú správu. Vo finančnom sektore musí dôjsť k posilňovaniu kontrolných funkcií centrálne banky a očistení portfólia bankových inštitúcií od toxických aktív.

Okrem rozvoja hospodárstva, jeho modernizácie a digitalizácie bude nevyhnutné zamerať sa aj na rozvoj ľudského kapitálu, zlepšovanie vzdelanosti obyvateľstva, zdravotnej starostlivosti a sociálneho zabezpečenia, hlavne sociálne slabších skupín. Svojimi službami ju musí podporovať efektívna štátna správa, spravodlivé súdnictvo a nekompromisný boj s korupciou. Rozvoj regiónov bude založený na využívaní moderných smart technológií v mestách.

Zdroj: Kapital KZ, 24 Chabar, Finprom KZ, Forbes KZ, Informburo KZ, Ranking KZ, Akorda KZ, Kazinform, Tengrinews, Energyprom KZ, Kazakhstan Today, Kaznews, Astana Times, Ministerstvo zahraničných vecí KZ, Ministerstvo energetiky KZ, Zona KZ, Výbor pre štatistiku KZ, Ministerstvo národnej ekonómie KZ, Ministerstvo financií KZ

Vypracoval: Ján Galoci, radca  
Astana, 31.01.2018